

ДО АНАЛІЗУ ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ РУЙНУВАННЯ ДАМБИ КАХОВСЬКОЇ ГЕС

Бойко Павло Михайлович

Кандидат біологічних наук, доцент
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Від агресії в бік України у лютому 2022 року однією з перших була швидко захоплена саме територія всієї Херсонської області і повністю знаходилась під окупацією до 11 листопада 2022 року. Лівобережна ж її частина досі страждає від дій окупантів, як і в сенсі людських страждань, так і значного комплексного багатовекторного порушення та забруднення природних екосистем.

Так як оцінити шкоду у повному масштабі наразі неможливо на Лівобережжі, яке досі окуповане, то будемо спиратись на існуючі медійні та статистичні дані, а також на власні спостереження щодо негативних впливів на Правобережжі Херсонщини.

Окремою масштабною міжнародною екологічною проблемою є підрив дамби Каховського водосховища. Це комплексна проблема, яка має сучасні та довготривалі складові. До сучасних можна віднести такі.

Механічні – забезпечені неприродньо швидким рухом великих обсягів водних мас річищем Нижнього Дніпра та його плавнів. Через це відбулось винесення у Чорне море усіх видів водних живих організмів, які не в змозі опиратись такій течії. Також процес перемішування води і, як наслідок, підняття донних відкладів, зменшення аерації, надзвичайне збільшення мутності та механічного забруднення і відповідного вимирання видів з вузькими рамками толерантності до таких факторів тощо. Окремо треба зазначити руйнівний вплив водного потоку на суходільні та високотравно-болотні екосистеми плавнів. Більшість таких екосистем, які самі непристосовані до високого затоплення, були знищені. А також постраждала їх тваринна компонента, тобто ті види тварин, які не витримують підводного мешкання або пошкодження їх надводних місць мешкання.

Хімічні – акваторія Каховського водосховища протягом більш як півстоліття була акумулятором стоків різноманітного походження. Внаслідок цього його мулові осади забруднені строкатим набором невластивих хімічних елементів та сполук, в тому числі і радіонуклідами, які течією Дніпра були знесені сюди після вибуху на Чорнобильській АЕС. І, внаслідок підриву ГЕС та збільшення швидкості течії, вказані мулові осади були підняті з дна і розповсюджені нижньою течією і плавнями гирлової частини Дніпра, а також винесені в Чорне море. Дана проблема поребує ґрунтовних комплексних досліджень, які наразі здійснити неможливо через близькість лінії фронту.

До довготривалої екологічної проблеми можна віднести *гідрологічну*. Адже рівень води вище греблі ГЕС впав більш як на 10 метрів. Це спричинило комплекс екологічних та соціально-гуманітарних проблем, серед яких:

1. Зміна гідрології обох берегів водосховища (яружно-балкової системи, малих річок тощо) і відповідно неминучої зміни мережі підземних водотоків та їх рівнів, які сформувались під довготривалою дією «підпирання» тиском та інфільтрацією води Каховського вдсх.

2. Неминуче, на нашу думку, опустелювання оголеного дна водосховища протягом 1-2 років після зникнення води, і, відповідно, зникнення джерела водопостачання піонерних рослин, які першими зайняли ложе Каховського водосховища та їх подальшу сукцесійну зміну на посухостійкі трав'янисті або відкриті денудовані екосистеми.

3. Втрата джерела водопостачання Лівобережжя Херсонщини, частини Запорізької області та автономної республіки Крим, що призведе до неможливості здійснення сільського та комунально-побутового господарювання вказаних територій.

4. Унеможливлення роботи ставків охолоджувачів Запорізької атомної електростанції, що гіпотетично може потягнути за собою техногенну катастрофу великого масштабу.

Загалом, екологічна катастрофа Каховського водосховища, як і інші екологічні проблеми привнесені окупантами, є довготривалою великомасштабною екологічною проблемою, яка потребує ґрунтовних аналітичних та моніторингових досліджень, які можна буде здійснити лише після звільнення території України від російських загарбників.

Список літератури

1. На межі знищення: Як заповідна Кінбурнська коса потерпає від дій окупантів // <https://nikvesti.com/ua/articles/257682>

2. Орнітологія під час війни <http://www.belosvyat.com.ua>

3. Каховське водосховище за крок до катастрофи через російських окупантів <https://eco.rayon.in.ua/topics/575536-kakhovske-vodoskhovishche-za-krok-do-katastrofi-cherez-rosiyskikh-okupantiv>